

ფლის ორს ემსწავლე ბიჭს, ქართული მკვლევარს უბრუნებდა და შპკო უსაბუნსაშვილს, ხუთი უღელი ხარი გაუტყვიანთ და, იმ შიშით, იქნება მწყემსებმა გვიცნესო, რომ ვეგანთის თვალში აუტრავი—ერთის თვის შავისა და მეორესთვის—თერთის ხელსაყრითა და შემდეგ დაუფოცათ. სასამართლოში მოწვეულნი არიან ტფილისის მარის უფროსი თ. ლ. ჯანდიერი და ორის მარის ბოქაული—ბანი ნაცლიშვილი და ტერ-გრიგორი. სასამართლოში ცველანი უარსა ჰყოფენ, ჩვენ არა ვრეულვართ ამ საქმეში. უმეტესობა ბოქაული ტერ-გრიგორის იმ ბრალს სდებს, რომ გვეცნა, ძალის-ძალით აგვიკადა ეს დანაშაული, გვიხიბა, განგათავისუფლებითო, თუ იტყვიო, რომ მართლა ეს-და-ეს კაცნი ავსაჩენ არიანო. სხვათა შორის შესაბრალოს სურათს წარმოადგენს ერთი მოხუცი მულანოლოგი თათარი, რომელმაც სასამართლოს სთხოვა, შემოაწმეო, თუ ბოქაულის ტერ-გრიგორის ცემისაგან ავადმყოფი არ აღმოჩნდო. სასამართლომ 13 ინანგის მხოლოდ ის მოასწრო, რომ ოთხთვი-და-ათამდე მოწმე დაფიცო, საბრალდებლო ოქმი წიკითხა და ერთად-ერთს მოწმეს ჩამოართვა ჩვენება. სასამართლო ის საქმე სადღეისოდ გადასდა. უეცრად, ამ საქმეს სასამართლო რამდენსამე დღეს მოაღმოშვს. ვეცდებით ჩვენს მეთხველენსაც განვეზიარათ სასამართლოს განაჩენი.

* * * 15 იანვარს ტფილისის ოლქის სასამართლოში ერთი ფრიად საყურადღებო საქმე დანიშნული განსახილველად. ეს საქმე ის არის, რომ ტფილისის მცხოვრებელს, სამოცის წლის მოხუცს, ვილაც მიხაილოვს პარლადება ძალდატანებით გაუბატურებდა თავისი შვილიშვილის, შვილის წლის ქალისა. ეს საქმე, როგორც შევიტყუთ, სასამართლოს გარ-

დაწვეტილებით ცალკე დარბაზში იქნება გარჩეული, გარეშე არავის მისცემენ ნებას დასწრებისას. განაჩენს გაუწყებთ ჩვენს მეთხველენს.

* * * კავკასიის შთავარ-მართებელმა სავანგებო ფულიდამ გადასდა ასი თუმანი ნ ინანგის დაღუპულების ოჯახებთა სასარგებლოდ.

* * * ჩვენმა ნორჩმა *წონის ბეჭდვის ამხანაგობამ* შესწირა იმავე ოჯახებთა სასარგებლოდ ერთი თუმანი.

* * * ლესე, 14 იანვარს, საღამოს 7 1/2 საათზე დანიშნული მორიგი კრება კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრთა. მორიგი საქმეთა განხილვის გარდა, კრება მოისმენს იული სტაროშელის მოხსენებას—კრიტიკული განხილვა იმ მეთოდებისა, რომელსაც ხმარობენ ვენახების მოსარჩენად ფლორესტიანისაგან, როგორც სატენიო, ისე საეკონომიო მხრით, *Критический обзор методов лечения виноградинок от филлоксеры въ техничском и экономическом отношеиыях*.

არა წვერიაკ ნება აქვთ, დაესწონენ ამ კრებას.

* * * ტფილისის საქალაქო გამგეობის მიერ გამართული ლაბორატორია საქმელ-სამედიცინო გამოსაცხველად თანდათან ეწყობა. ამ რამდენსამე ევირის წინადადებითა დასაზღვრავრთიდან აპარატები და მაშინები, რომლის დადგმასა და მომართვას უწყვი ათავებენ ამ ტყაღ და, როგორც შევიტყუთ, მოკლე ხანში ლაბორატორია დაიწყებს კიდევ მოქმედებას.

* * * როგორც მეთხველენს მოეხსენებათ, ქალაქის საბჭომ შარშან გახაზულხუდ ამოიჩნია ცერტო წოლადებული აღმასრულებელი კომისია, რომელსაც სავანდა აქვს გამოარკვირის ფასები და დაუწესოს ხორცისა

და პურის ნიხი. ღღეს ქალაქის გამგეობაში მოგრევედ საქმარისი მასალა, რომელიც გვაძლევს საბუთს, შევადგინოთ ახრი, რამდენად სასარგებლოა ქალაქელთათვის არსებობა ამ კომისიისა. იარს დასაკენის კაცი ხსენებულ მასალის მიხედვით: შვილის თვისი განმავლობაში 1890 წ. 1 მარტიდან 1 ოქტომბრამდე, ორთა-შუა ანვარიშით, ვირენქა ძროხის ხორცი ივიდებოდა 8,1 კაბეკად; ხორცი ცხვრისა—8,6 კაბ., ძროხისა და ცხვრის ხორცი გაყიდულა 220,606 ფუთი, ღირებული 725,943 მანეთად. ამავე დროს განმავლობაში შარშან ვირენქა ძროხის ხორცი ივიდებოდა 7,4 კაბეკად, ცხვრისა—8,1 კაბ., ცხვრის და ძროხის ხორცი გაყიდულა 213,038 ფუთი ქალაქელს დაპარაკებით სულ 641,666 მანეთი. უნდა შევხედოთ ვიქონიოთ, რომ ბატენის ხორცი არ არის ნაანგარიშვი და, რომ ბატენი შარშან ერთი ოთხად მომეტებულად ცალკე, ვიდრე შარშან-წინ. ამ სახით სწინა, რომ შარშან შვიდის თვისი განმავლობაში ქალაქელის ერთი და იგივე რაოდენობა ხორცისა და სჯდომით ათი ათასის თუმნით ნაკლები იმაზე, ვიდრე იმავე ხნის განმავლობაში შარშან-წინ.

* * * ქალაქი წელიწადში ჰხარავს 125 მანეთს გამსესებელ კასების საბავიზიოდ. რვეინობებდ ირიცხებიან—მდიდარი ქალაქის საბჭოსი თ. ჰ. მ. არლუთისკი, ს. ზ. მირზოვი და ლ. თ. ტერგოვანი, რომელთაც შარშანდღის წლის ფული 125 მ. არ მიუღლით. ეტლა სენერი სთხოვენ ქალაქის გმგეობას, ჩვენს ხვედრი ფული გარდაცეით ტფილისის საქალაქო სკოლების ღირბ შვეგრების დაშმარებელს საზოგადოებასა.

* * * დაბრებისამებრ გეტყვადეთ სიას ფულის შემწირველთა ნ ინანგის

უმეტებლის გამო დაზარალბულთა სასარგებლოდ:
 უცნობა—2 მ., ა. გ. არამაკ-ლისოვა—30 მ., კ. ბ. ლალიანი—2 მ.—2 მ., თვ. ი. ს. ქაქავაძე—25 მ., ს. ს. ისტამინოვა—10 მ., ი. ს. ტერ-სტეფანოვა—3 მ., ს. ა. მიონიანიცა—10 მ., ბ. კ. ქალანთაროვა—25 მ., გ. ხოჯაბეგოვა—10 მ., ეკატერინე ასლანოვისა—3 მ., ი. ა. შტეინმან—10 მ., გ. მ. ამირაძე—10 მ., ვაზეთ .T. JI.-ა. რედაქციამ ს. არლუთისკის და ა. ახანბაროვის მიერ შეკრებილი—5 მ. 50 კ., თვ. რეგზე ვანანძე—2 მ., ა. ი. ვართანოვა—3 მ. ექიმო ადამიანა—5 მ., გ. გ. ხითაროვა—5 მ., ჰ. ი. ალიბეგოვა—20 მ., გ. ნ. სუნდუნიანიცა—20 მ., ი. ა. ლიადასნიკი—5 მ., ექიმო გ. ს. სტეფანოვა—3 მ., გ. გ. ალიბეგოვა—3 მ., სულ 266 მ. 50 კ. წინანდელი 1031 მ. 90 კ.

* * * ჩვენა ვნახეთ ბატარა ქანდეკა (სტატუეტა) წმ. ნინოსი, გაყუთებული ბ-ნ გედევანიშვილის მიერ. ქანდეკა წარმოადგენს წმ. ნინოს სჯდომით ათი ათასის თუმნით ნაკლები იმაზე, ვიდრე იმავე ხნის განმავლობაში შარშან-წინ. ამ სახით სწინა, რომ შარშან შვიდის თვისი განმავლობაში ქალაქელის ერთი და იგივე რაოდენობა ხორცისა და სჯდომით ათი ათასის თუმნით ნაკლები იმაზე, ვიდრე იმავე ხნის განმავლობაში შარშან-წინ.

* * * შარშან, როგორც შარშან-წინაც, ნავთს ბევრს ამხადებდნენ ბაქოში და ფსის ნავთისა-კი მკირე იყო. შარშან კიდევც იმატა ნავთმა და 15 მილიონი ფუთი უფრო მეტა დაამხადნენ ნავთ-მწარმოებლებმა ინანგამდე ივლისამდე, ვიდრე ჰქონდათ

დაამხადებულ იმავე ხნის განმავლობაში შარშან-წინ, 1890 წელს. 1891 წლის ინანგამდე ივლისამდე, ექვს თვეში დაამხადებულ იქნა 139 1/2 მილიონი ფუთი, ხოლო ამავე ხნის განმავლობაში 1890 წელს დაამხადეს მხოლოდ 124 მილიონ ფუთამდე.

რაკი წარმოება ნავთის ასე გაძლიერდა, გაძლიერდა ვერცხე მისი წალეპაც გასასყიდად. პირველ ექვსის თვისი განმავლობაში 1891 წელს, მაგალითად, გიგზანეა ჰქონდა 101 მილიონ ფუთზე მეტი, მაშინ როცა 1890 წელს ამავე ხნის განმავლობაში 2 მილიონ ფუთით ნაკლები გიგზანეა გასასყიდად.

ღღე-ძალის ნავთის წარმოებისა და დამხადების გამო, შარშან ნავთს ფსის თანდათან აკლდებოდა. წლის დამდეგს ფუთი 5 კაბ. ჰქონდა ბაქოში, ივლისის 3 1/2—3 კაბ., აგვისტოში დიწი—2 1/2—2 კაბეკამდე, ხოლო სექტემბრის გასულს 2—1 1/2 კაბ. იყო, წლის გასულს-კი თანდათან ათასი ფანსმა, რადგან ზამთარი დადგა და უმათავრეს ბაზრებში ბლომად არ იყო ნაზრუნი გასასყიდი ნავთი.

შარშანაც ჰფიქრობდნენ ბაქოში ამხანაგობის დაარსებას, რომელსაც უნდა ეზრუნა, რომ დათუბოდად გაგზავნილი ნავთის, ვისიც უნდა ყრულიყო, ევროპაში გადაწვეტილი ფსის სდებოდა, ამერიკამდე მოტანის ნავთის ფსის მიხედვით დაწვეტილებული, მაგრამ ამ ამხანაგობის დაარსება მიანიც ვერ მოხერხდა. (გაზ. *Рус. Вѣд.*-ი).

* * * 6 იანვარს დაბა ცხინვალში წყალ-კუთხების დროს, როცა სროლა დაუწყით თოვებისა და რვეოლვერებისა, სუბუქად დაჭრიდა ერთი გლეხი, ხოლო მეორეს ტყვია მოჰხვედრიდა გულში და იქვე მოუკლავს. (გაზ. *Нов. обоз.*—1)

ფელოტონი

გაბატონილი თუ არა ჩვენის მამინდემ უმთავრესი სიწმიდო საბართიელისი

კვართი უფლისა *)
 (წმიდა ნინოების გამო)

საქართველოს ძველს მწერლებს უმოთაგრესი დიდებდა და სიქაღვალად საქართველოს ეკლესიისა და ერისდ მიანდოთ კვართი უფლისა, ეს ფსიდაუდებელი საუნჯე, რომელიც წილად ჰხვდა ჩვენს ქვეყანას თვით გოლგოთასზე.

ბაბილოვნელთა და სპარსთა მძლეობის დროს მრავალი ურანი დასახლდენ საქართველოში. ებრაელთა ჩვეულებებისა, ეს ურები ყოველწლივ ჰგზავნიდნენ იერუსალიმს მლოცავებს, განსაკუთრებით უფრო ასე-ქის დღეს. თვით ებრაელთა მღვდელთმთავარი მიიწვევდენ ხოლმე მათ სხვადასხვა შეხვედრების გამო. ამ გარემოებით აინახნა ჩვენის მემკვიდრეების ცნობანი, რომ, როდესაც მაცხოვარი სოფლისა, იესო ქრისტე, ქვეყნად მოვიდა და მისს მოძღვრებას დიდძალი

ერთი შეუღდა, მაშინ ებრაელთა მღვდელთ-მომღვარმა ხსამ აცნობა ეს ამბავი საქართველოს ურების და დიობა იერუსალიმს. მღვდელთ-მომღვარის სხვათა შორის სწერდა, რომ იესო „თავს თავისს ქედ ღუთისად ზდას; მოკლათ ყოველი სიკვდილისა მისსა, რათა აღდგარულით მცნება ღუთისა და მოსესი“.

მაშინ საქართველოდამ გაგზავნენ ელიოზ მცხეთელი და ლონგინოზ კარსელი, და ესენ დაესწრნენ გვირკეცსა, ჯვარცამის შემდეგ, როგორც იწინასწარმეტყველა მეფემან დავით (ფსალმ. 21, 19) და მოგვიხორბინათ ოთხნივე მახარებელნი, ცბრელთა მხედართა განიყვეს სამოსელი მაცხოვრისა, ხოლო კვართზე წილი იგდეს; რადგან იგი ნაქყოფი იყო და მისი გაყოფა არ შეიძლებოდა. კვართი უფლისა წილად ჰხვდათ მცხეთელს ურების. ელიოზმა მოიტანა ეს სიწმიდენ მცხეთათა, ათუჯე მცხეთელების იესო ქრისტის სურათების, სასწაულების და სიკვდილის ამბავი და ისიც, რომ იგი თავის თავს ჰხადდა მესისად, ანუ მხსნელად სოფლისა, რომელსაც იმ დროს მართლა მოელოდნენ ურები. მცხეთაში წინადაც გაეგონად მაცხოვრის ამბავი, ელიოზის დედა ხომ ნათესავი იყო ებრაელთა მღვდელთმთავრის ელიოზს და ამის გამო უფროა ხშირად ესმოდა იესო ქრისტეს ღუთავებრის მოქმედების გარემოებანი, ანი-

ტომ ოჯახობა ელიოზისა მომხადებელი იყო მაცხოვრის მიღებისათვის. მემკვიდრეები მოგვიხორბდენ, რომ ჯვარცამ იგი დამსკვლავდეს უფლისა რაგანა მასზედა და პასნიგმან (ჯვალათმან) კვერითა მით რკინისათა სკასსკელთა (ე. ი. ლურსმანთ) მით ზედა უფლისათა, მაშინ ესმა ხმა იგი და უფლისა მათგან გამოსრული დედასა ელიოზისა მყოფსა მცხეთას შინა, *შეშვითა და წარმოასთქვა: *შეშვითა, მეფობაშია ჰორთათა, რამეთუ მოკლათ თავისა თქვენისა მაცხოვარი და მხსნელი“. სიქეა ესა და იქვე განუტევა სული სიწმართი.

ელიოზის დამ გავიდა დღის მიერ ნათქვამი და ნაამბობი და მისი მოსლამდინენე ქრისტეს მორწმუნენ შეიბრა, ხოლო, როდესაც ელიოზი დაბრუნდა, მან უთხრა მცხეთელებს მაცხოვრის ჯვარცამს, აღდგომისა და ქრისტეს სასწაულების ამბავი და თან უთხრა კიდევ კვართი მაცხოვრისა, მაშინ მისმა დამ გამოართვა მას ის კვართი, გულზე მიიკრა, ცხარე ცრემლი და ჰღვინა ჯვარცმულისათვის და სამეციის მწუხარებით შეკრულმან (დღეს და მაცხოვრის სიკვდილით და თვისის მძის ელიოზის ქრისტეს მკვლევლებს გარკვეითა) ვერ იბრანა ამოღენა ტყვილი და იქვე სული დადგინა. მცხეთელი ურებიც შეშინდნენ. მეფე აღერკიმ გაიგო ეს ამბავი, კვართი დიდად მოეწონა და უნ-

დად მიცვალებულისთვის ხელიდამ გამოკალა, მაგრამ მიცვალებულს *მაგრად და სურვილით შემოემკრდილა“ (ე. ი. მეგრულ მეტრა). შემხანებულის უცნაურის სასწაულით შემხანებულმა მეფემ ვეღარა აწამა რა *და ესრეთ ხელთა მიკვებულადამარბა ძამან მისმან ელიოზ და იგი თვის ადვალს მას, რომელა უქონს ღმერთმან მხოლომან და აწავს სუქანთ-თნაურ ამას, რომელ ექი უქონას, ვითარმეჲ მისს ადვალს იგი მსხველმდამნას მას ღამანას, წარმოაღუქვდას და მესკოას დანერგულას და აღორძინებულას“.

საუცხოვარი კვართის ამბავი მიანიც დარჩა მცხეთაში და *შემდგომად წელთა მრავალთა ძისწულისა მემხანან აღერკეი მეფისმან მეფემან ამახად მიება ყო სამოსლისა მის ჰურათათ თანა და ჯერ უსლო მთქმად და გსოხად მას“.

რომ კვართი საქართველოში იყო მოგანრილი, ეს ამბავი სკოდინობით კვართი, გულზე მიიკრა, ცხარე ცრემლი და ჰღვინა ჯვარცმულისათვის და სამეციის მწუხარებით შეკრულმან (დღეს და მაცხოვრის სიკვდილით და თვისის მძის ელიოზის ქრისტეს მკვლევლებს გარკვეითა) ვერ იბრანა ამოღენა ტყვილი და იქვე სული დადგინა. მცხეთელი ურებიც შეშინდნენ. მეფე აღერკიმ გაიგო ეს ამბავი, მრავალ-სასწაულებით დარწმუნ-

და, თუ სად, რომელს ღლავს უნდა ყოფილიყო დამარხული კვართი, მაგრამ მიწილამ მისი აღმოკლდა არ უღლია და არც სხვის ვისმე გაუტყუნდა. კვართზე აღმოსულიყო ღიღინებული ნაძვი; ეს ნაძვი მოაკრეინა წილი ნინომ და იმ ადგილისა ჯ მათს ჰქარსა სკეტო ცხოველი, რომლისაგან მრავალი სასწაული მოხდა.

საკვირველია, რომ ყველა ჩვენს მემკვიდრენი ერთხმად მოგვიხორბდენ: სვეტი ცხოველი *ზე ჰართა შინა შთამოკიდებულ არს უსილოვად... და ვიდრე აქამომდე ესრეთ მღვდლმარე არს, ხოლო საუფლო კვართის შესახებ ყველანი ერთხმად ამბობენ, რომ იგი ვეცტის ცხოველის ქვეშ უნდა იყოსო, მაგრამ თვალთ არავის უნახავს და ვერც მახანისი.

მიუხედავად ამისა, მე-XVII საუკუნედამ გავრცელდა ხმა, ვითომ კვართი უფლისა მოსკოვში გავგზავნოს შაჰ-აბასს. 1614—1615 წ. შაჰ-აბასმა ქართლ-იერუსალიმში და, როდესაც ჯერ სიძე უნაწილად წილად ნინოს ნაიფორი პატრიარქმან უთხრა, კვართი უფლისა ივრეილთა ქვეყანაში წაიღესო, აღიგზნა საღმრთო შურითა და მოინდომა მოძიება კვართისა. ეს იყო კვართი მიწუთავანი წილად ნინოს საქართველოში გამოგზავნებისა. მცხეთაში წილად ნინომ გამოკითხა კვართის ამბავი, მრავალ-სასწაულებით დარწმუნ-

*) ეს ურინა დაწერილია ასეუხად მოსკოვის იმ. მუხ. წიგნის ბ-ნ ე. მღვდელთ-მოწმეების მიხედვით 1891 წ. დაწერილია წიგნი: *Дѣло о принаеѣ шахъ Аѣ, басмъ ривъ Господней царю Михаи. ѣу Θεодоровичу въ 1625 году“.

